

**VANEMTELEPERAATOR III
TELEPERAATOR-LAVASTAJA IV**

EESSÕNA

Vanemteleoperaator III, teleoperaator-lavastaja IV kutsestandard on asjaomaste institutsioonide poolt kokkulepitud nõuete kogum töötajale esitatavatest oskustest, teadmistest ja vajalikest isikuomadustest.

Kutsestandardi kavandi koostas Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Kutsenõukogu juurde moodustatud operaatorite töörühm koosseisus:

Vladimir Bogatkin	Tele- ja Kinooperaatorite Liit
Priit Murusalu	ETV
Jüri Sillart	
Raimi Tonts	TV 3
Peeter Tungal	ETV
Arvo Vilu	OÜ "Polarfilm"

Juunis 2000. a. viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus, milles osalesid ... ettevõtte esindajad.

Vanemteleoperaator III, teleoperaator-lavastaja IV kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on eeltoodud töörühm arvestanud kutsestandardi kavandi kohta arvamusküsitlusel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Kutsestandardi koostamisel on arvestatud Suurbritannia NVQ-de (National Vocational Qualifications - rahvuslikud kutsekvalifikatsioonid) kutseoskusnõuetega, CEDEFOP'i (European Centre for the Development of Vocational Training - Euroopa Kutsehariduse Arenduskeskus) poolt koostatud Euroopa Liidu liikmesriikide kutseoskusnõuete võrdleva analüüsiga, Soome kutsekvalifikatsiooninõuetega (näyttötutkintojen kuvaukset) ja Iiri kutsehariduse riiklike õppekavade moodulitega.

Käesolev kutsestandard on koostatud esmakordselt.

Vanemteleoperaator III, teleoperaator-lavastaja IV kutsestandard on kinnitatud 15. juunil 2000. a Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Kutsenõukogu otsusega nr 2.

Kutsestandardis määratletud kutsekvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

- 1) töötajate kvalifikatsiooninõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2 KUTSEKVALIFIKATSIOONISÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – kokkulepitud nõuete kogum kutse või eriala konkreetsel tasemel vajalikest oskustest, teadmistest ja isikuomadustest.

Kutsekvalifikatsioonitasemed

Algtase – kutsealaste teadmiste ja oskuste nõue puudub; tööülesanded rutiinsed, ettekirjutatud; tööülesanne juhib töötajat; vastutus kaudne.

I tase – kutsealased teadmised ja oskused on omandatud kas läbi koolituse või pidevalt töötades; töö kellegi juhendamisel; toimetulek piiritletud tööülesannetega; vastutus oma tööülesannete ulatuses.

II tase – kutsealastele teadmiste ja oskustele lisandub vilumus; toimetulek erisuguste tööülesannetega; koostöövõime meeskonnas; vastutus tööülesannete täitmise eest.

III tase – kutsealane meisterlikkus; kutsealaste teadmiste ja oskuste edasiõpetamine; toimetulek keerukate ja vahelduvate tööülesannetega; valmisolek vastutuseks ressursside jagamise ja teiste töö eest.

IV tase – kutsealastele teadmiste ja oskustele lisanduvad juhtimisalased teadmised, oskused ja hoiakud; toimetulek paljude keerukate ja vahelduvate tööülesannetega muutuvates olukordades; vastutus ressursside jagamise ja teiste töö eest.

V tase – majandustegevuse valdkonna teoreetiliste aluste tundmine; toimetulek mitmekesiste menetlusviiside valdamist eeldavate tööülesannetega muutuvates ja ootamatutes olukordades; suur iseseisvus, vastutus analüüsimise, diagnoosimise ning otsuste tegemise ja nende elluviimise eest.

Kutseoskused

Üldoskused ja -teadmised – majandustegevuse valdkonnast lähtuvad nõuded üldistele teadmiste ja oskustele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsepetsiifilised nõuded teadmiste ja oskustele.

Erioskused ja -teadmised – kutsepetsiifilised nõuded teadmiste ja oskustele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud teadmised ja oskused, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi.

3 STATISTILISED TÄHISED

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi kuulub vanemteleoperaator III, teleoperaator-lavastaja IV vaba aja veetmise, kultuuri ja spordiasutuste valdkonda, raadio ja televisiooni alavaldkonda, kood 92.2.

---

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestindatud versioon

Ametite Klassifikaatori² järgi kuulub vanemteleoperaator III, teleoperaator-lavastaja IV optika- ja elektroonikaseadmete tehnikute ja operaatorite allrühma, kood 3131.

Kutsestandardi tähis fikseeritakse pärast kutsestandardite registri pidamise põhimääruse jõustumist.

4 KUTSENIMETUS JA KUTSEKVALIFIKATSIOONITASE

Eesti keeles:	Vanemteleoperaator III, Teleoperaator – lavastaja IV
Inglise keeles:	Senior TV cameraman III Creative TV operator IV
Vene keeles:	Старший телеоператор III Телеоператор – постановщик IV

5 KUTSEKIRJELDUS

Vanemteleoperaator III võib töötada televisioonistuudiotest või ettevõttes, mis tegelevad tele- ja/või videotoodangu loomisega. Kutsealastele teadmistele – oskustele lisanduvad kogemused ja vilumus. Ta töötab iseseisvalt või juhib teiste operaatorite ja teenindava tehnilise meeskonna tööd. Dokumentaalse või olukirjeldusliku salvestuse puhul vastutab salvestatava materjali loomingu- ja tehnilise kvaliteedi eest ning teostab seda kõrgel professionaalsel tasemel. Vanemteleoperaator tunneb põhjalikult televisioonikaamera tehnilisi iseärasusi, valdab valguse ja heli kasutamist maksimaalse tulemuse saavutamiseks ja tagab salvestatava materjali valmisoleku montaažiks.

Vanemteleoperaator tutvub salvestuse või saate ettevalmistamisel koos lavastaja, režissööri, kunstniku ja valgustajaga võtteplatsi(de)ga ning määrab nendega koostöös kindlaks kaamerate asukohad, vajaliku optika, filtrid, valgustehnika. Viib läbi valgusproovi. Vajadusel osaleb saate või salvestuse teostamiseks vajaliku montaažlehe koostamisel ning vastavalt sellele jagab välja kaamerameestele ülesanded.

Tööülesannetega toimetulekuks on peale mitmekülgsete tehniliste oskuste vajalikud ka auditiivsed ja visuaalsed võimed ning loovus. Vanemteleoperaatorina töötamise eelduseks on väga hea meeskonnatöö võime ja suhtlemisoskus.

Tööks on vajalik hea füüsiline vorm ja keskkonnataluvus. Vajalik on pidev enesetäiendamine, et olla kursis tehnika kiire arenguga.

Vanemteleoperaator III kutsekvalifikatsiooni omandamise eelduseks on kõrgharidus või keskharidus ja regulaarne kutsealane täiendkoolitus. Nõutav on viis aastat töökogemust teleoperaatorina.

Teleoperaator – lavastaja IV töötab tihedas koostöös režissööri ja produtsendiga saate või salvestuse planeerimisel ja loomingu- ning tehnilise vormi kujundamisel, koostab võtteskeeme. Juhendab operaatoreid kaameraproovi ajal režiipuldilist (kadreeringud, kaameraasetused jms.), reeglina ise kaameramehe funktsioone ei täida. Osaleb montaažlehtede ettevalmistamisel, teeb koostööd kunstniku ja valgustajaga.

---

² International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestindatud versioon

Vajadusel kuulub tema tööülesannete hulka juhtkonna nõustamine tehnika ostmisel.

Teleoperaator – lavastajana töötamine eeldab lisaks väga heale meeskonnatöö- ja suhtlemisoskusele üldistus-, analüüsi- ning probleemide lahendamise võimet.

Juhifunktsiooni täites on olulised otsustusvõime, planeerimis- ja juhtimisoskus.

Teleoperaator – lavastaja on võimeline tegutsema koolitajana ja andma teleoperaatoritöö alast konsultatsiooni.

Teleoperaator – lavastaja IV kutsequalifikatsiooni omandamise eelduseks on mitmete suurte lavastuslike või rahvusvaheliste projektide edukas läbiviimine juhtoperaatorina.

Soovitav haridustase on kõrgharidus, vajalik töökogemus kümme aastat.

6 KUTSEOSKUSNÕUDED

6.1 Üldoskused ja -teadmised

6.1.1 Majandus – kesktase (vt lisa A)

6.1.2 Õigusaktid – kesktase

1) ringhäälinguseadus

2) tööõigus

6.1.3 Töökeskkonna ohutus

1) tööohutuse, töötervishoiu ja tööhügieeni nõuded ja nende rakendamine

2) elektriohutuse üldpõhimõtted ja nõuded

3) tuleohutuse põhinõuded ning tulekustutusvahendite kasutamine

4) jäätmekäitluse korraldamine

5) tegutsemine tööõnnetuse korral ja esmaabi andmine

6.1.4 Arvuti kasutamine – AO1, AO2, AO3, AO6, AO7(vt lisa B)

6.1.5 Keeleoskus – kesktase (vt lisa C)

1) eesti keel

2) üks võõrkeel

6.1.6 Juhtimisoskus – kesktase (vt lisa A)

1) juhtimisteooria alused

2) organisatsioonikäitumise olemus ja põhimõisted

3) projektijuhtimise põhialused ja meetodid

4) organisatsioonisisene suhtekorraldus

5) inimeste juhtimine, motiveerimine, arendamine

6.2 Põhioskused ja -teadmised

6.2.1 Suhtlemine – kõrgtase (vt lisa A)

1) erinevate suhtlustehnikate valdamine – verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine, sealhulgas efektiivne kuulamine, kehakeel, kehtestav käitumine jms

2) kiire orienteerumine situatsioonis, rollitaju

3) meeskonnatööoskus

6.2.2 Eesti- ja inglisekeelne erialane terminoloogia – kesktase

6.2.3 Teletöö korraldus – kesktase

6.2.4 Meediaajalugu, TV-programmide eri stiilid – kesktase

6.2.5 Režii, toimetamine, stuudiotöö juhtimine – kesktase

6.2.6 Saatedokumentatsiooni koostamine – kesktase

6.2.7 TV-saadete tootmisprotsess, eeltööd ja järeltöötlus – kõrgtase

6.2.8 Optika-, valguse- ja värvialased teadmised – kõrgtase

6.2.9 Oma töökoha ja võtteplatsi töö korraldamine

- 6.2.10 Erinevad kaameratüübid, nende osad ja tööpõhimõtted – kesktase
- 6.2.11 Teletöö mitme kaameraga – kõrgtase
- 6.2.12 Kaamera käsitsemine – kõrgtase
- 6.2.13 Kaameraga töötamise ohutusnõuded – kõrgtase
- 6.2.14 Visuaalsed väljendusvahendid – kompositsioon, valgus, koloriit, montaaži põhimõtted – kõrgtase
- 6.2.15 Heli salvestamine, heli seos pildiga – kesktase

7 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne standardi kehtivusaja lõppu.

8 KINNITAJA

Vanemteleoperaator III, teleoperaator-lavastaja IV kutsestandardi on kinnitanud Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Kutsenõukogu koosseisus:

Aarna, Olav	Eesti Avalik-Õiguslike Ülikoolide Rektorite Nõukogu
Aid, Marko	Sotsiaalministeerium
Bogatkin, Vladimir	Eesti TV- ja Kinooperaatorite Liit
Jõema, Jüri	Sideamet
Kern, Peeter	Eesti Kaabellevi Liit
Krimm, Tarmo	Eesti Ringhäälingute Liit
Laur, Ülle	Riigikantselei
Lindemann, Ene	Haridusministeerium
Ots, Avo	Eesti Elektroonika Ühing
Tirs, Toomas	Eesti Telekom
Puskar, Ülo	Eesti Infotehnoloogide Selts
Romulus, Tiit	Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
Saard, Niilo	Eesti Infotehnoloogide Selts
Sarv, Henn	Eesti Sertifitseeritud Arvutispetsialistide Ühing

KONKREETSETE TEADMISTE JA OSKUSTE TASEMETE KIRJELDUSED

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste praktiliste oskuste kasutamine.

Kesktase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlus, seoste loomine; suure hulga hästi omandatud praktiliste oskuste kasutamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; sügava spetsialiseerumisega oskuste kasutamine tegevusvaldkonna ulatuses.

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS ELEMENTAARSEL TASEMEL

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL – European Computer Driving Licence) on Euroopas välja töötatud infoühiskonna tundmise ja arvutikasutuse kvalifikatsioonistandard, mis katab laiatarbe rakendustarkvara praktiliste baasoskuste taseme. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)
7 moodulit:

- AO1 – Infotehnoloogia ja ühiskond
- AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldussüsteemid
- AO3 – Tekstitöötlus
- AO4 – Tabelitöötlus
- AO5 – Andmebaasid
- AO6 – Arvutigraafika
- AO7 – Interneti kasutamine

AO1 INFOTEHNOLOOGIA JA ÜHISKOND

1. Infotehnoloogia kasutamine
2. Eesti ja infotehnoloogia

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUSSÜSTEEMID

1. Põhimõisted ja terminid
2. Arvuti kasutamine
3. Failid ja kaustad

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Tekstitoimetid, nende formaadid ning üldised tekstiformaadid (*.txt, *.rft)
2. Töö olemasoleva dokumendiga
3. Uue dokumendi loomine
4. Teksti ümberpaigutamine ja korrigeerimine dokumendis
5. Teksti välimuse muutmine
6. Lehekülje kujundus
7. Töö tabelitega
8. Seosed teiste dokumentide ja programmidega
9. Teksti keele määramine ja õigekeele kontroll
10. Dokumendi trükkimine

AO4 TABELTÖÖTLUS

1. Töö olemasoleva tabeliga
2. Uue tabeli loomine
3. Tabeli kujundamine
4. Andmete sorteerimine (ühe ja mitme tunnuse järgi)
5. Arvutused tabelis
6. Diagrammi loomine
7. Diagrammi parameetrite muutmine
8. Dokumendi päise ja jaluse loomine
9. Tabeli trükkimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Olemasoleva andmebaasi kasutamine
2. Uue andmebaasi loomine
3. Päringu koostamine
4. Aruannete koostamine (programmitarga e. nõustaja (Wizard) abil)
5. Andmetabel tekstitoimetis ja tema kasutamise võimalused
6. Andmete (tabeli, päringu tulemuse, aruande) eksportimine tekstifailiks (.txt, .rtf, .doc jm)

AO6 ARVUTIGRAAFIKA

1. Esitluse loomine
2. Kujundamine ja joonistamine

AO7 INTERNETI KASUTAMINE

1. Elektronkiri
2. WWW
3. Uudisgrupid
4. Listid
5. FTP

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Alljärgnevides nõuetes on lähtunud Eesti Vabariigi keeleseaduses kasutatavatest keeleoskustasemetest, laiendades samad nõuded võõrkeelele.

Eristatakse kolme keeleoskustaset:

Algtase – keele piiratud suuline ja elementaarne kirjalik oskus. Isik tuleb toime tuttavates keelekasutusolukordades, saab aru selgest kõnest igapäevaelu puudutavatel teemadel, mõistab üldjoontes lihtsama teksti sisu ning oskab täita lihtsaid tüüpdokumente ja kirjutada lühikesi tarbetekste.

Kesktaase – keele suuline ja piiratud kirjalik oskus. Isik tuleb toime mitmekesistes keelekasutusolukordades, saab aru normaalse tempoga kõnest, mõistab raskusteta igapäevaelu kajastavate tekstide sisu, suudab kirjutada oma tegevusvaldkonda puudutavaid tekste.

Kõrgtaase – keele suuline ja kirjalik oskus. Isik väljendab ennast vabalt, sõltumata keelekasutusolukorrast, saab aru ka kiire tempoga kõnest, mõistab raskusteta keerulisemate tekstide sisu, suudab kirjutada stiililt ja funktsioonilt erinevaid tekste.